

УДК 373.3.015.31

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-3-27>

Юлія МИЧКА-ЛЕВЧЕНКО,

orcid.org/0000-0002-3506-6021

*аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»*

(Львів, Україна) yulia.michka@gmail.com

МОДЕЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО МЕДІАКОМПЛЕКСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Характеристика основної теми. Інтегровані навчально-методичні медіа-комплекси відтворюють ключові напрями навчально-виробничого процесу і є тематичними складовими педагогічної системи. Завдяки цим комплексам, за умови їхнього наукового обґрунтування, можливий контроль за управлінськими й дидактичними напрямами вирішення освітніх та виробничих проблем у закладах професійно-технічної освіти. Характеристика проблеми. Більшість труднощів пов'язана з тим, що на зміст професійно-технічної освіти безпосередньо впливали догматичні традиції навчання та виробничої практики. Мета. Ключовою метою моделі використання інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти є розроблення засобів модернізації професійної підготовки, що передбачає: інтеграцію професійної підготовки в єдиний інформаційно-освітній простір; забезпечення якісної підготовки учнів закладів професійно-технічної освіти до безпечного й ефективного взаємозв'язку із сучасною медіасистемою; підвищення якості професійної підготовки засобами інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів. Узагальнені результати. Модель використання інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти базується на таких положеннях: спрямування інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів на реалізацію нової освітньої парадигми; мотивація педагогів професійного навчання створювати та впроваджувати методичні розробки у практику; опора на об'єктивні дидактичні основи для інтеграції компонентів навчально-методичних медіакомплексів; опора на методологічні передумови для формування інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів; розвиток видавничої діяльності, створення та оновлення навчально-методичних видань; поєднання наукового й методичного аспектів забезпечення освітнього процесу; інтеграція комплексів знаннєвого, діяльнісного, управлінського чи організаційного характеру; інтеграція медіа й введення інформаційно-комунікаційних технологій під час розробки науково-методичного забезпечення. Залежно від мети, інтегровані навчально-методичні медіакомплекси поділяють на певні види на базі різних ознак. Пропоновані нами комплекси поєднують класичну систему навчання із новітніми комп'ютерними технологіями та відзначаються комфортними умовами комп'ютерної підтримки усталених і новаторських технологій навчання.

Ключові слова: *модель, використання, інтегрований навчально-методичний медіакомплекс, освітній процес, заклади професійно-технічної освіти, педагог професійного навчання.*

Yuliia MYCHKA-LEVCHENKO,

orcid.org/0000-0002-3506-6021

PhD student at the Department of Pedagogics and Innovative Education

Lviv Polytechnic National University

(Lviv, Ukraine) yulia.michka@gmail.com

MODEL OF USING INTEGRATED EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL MEDIA COMPLEX AT VOCATIONAL SCHOOLS

Main topic characteristics. Integrated educational and methodic media complexes reflect key directions of the educational and production process and perform as thematic constituents of the pedagogical system. Being scientifically substantiated these complexes can be applied to control the managerial and didactic directions of solving educational and production problems at vocational schools. Problem characteristics. Most difficulties are caused by the impact of dogmatic traditions of training and production practices made on the content of vocational education. Goal. The key goal of the model of using an integrated educational and methodological media complex in the academic process of vocational schools is to develop tools of professional training modernization, which involve integration of professional training into a single information and education space; providing appropriate training of the students of vocational schools to be ready to a safe and effective work with modern media system; improvement of the quality of professional training by means of integrated educational and methodological media complexes. Consolidated results. The model of integrated educational and methodological media complexes applied in the academic process of vocational schools is based on the following fundamentals: focus of the integrated educational and methodological media complexes on implementation of a new education paradigm; motivation of the teachers of professional training to create and introduce methodological

resources into practice; focus on the objective didactic principles in order to integrate components of the educational and methodological media complexes; concentration on methodological fundamentals of the integrated educational and methodological media complex elaboration; development of publishing activity, creation and upgrade of methodological publications; combination of the scientific and methodological aspects of the academic process; integration of the complexes of knowledge, activity, management and organization characters; integration of media and introduction of the information and communication technologies while developing materials of scientific and methodological support. Referring to the goal, different types of integrated educational and methodological media complexes are distinguished. The complexes proposed in the research combine a classical system of training and innovative computer technologies, and are characterized by comfortable conditions of computer support for application of the conventional and innovative technologies of learning.

Key words: *model, use, integrated educational and methodological media complex, academic process, vocational schools, teacher of professional training.*

Постановка проблеми. Один із пріоритетів України – намагання створити спрямоване на інтереси і розвиток людей, доступне для всіх суспільство, в якому інформаційні технології – інструмент соціального розвитку держави.

Якісні особливості суспільства інформаційних технологій полягають у тому, що «воно, на відміну від попередніх, зацікавленіше у самостійності, активних діях, ухваленнях рішень, гнучкому реагуванні на нові зміни умов життя своїх громадян» (Савченко, 2000: 4). Медіаосвітою передбачено інтегровану медіаосвіту (медіадидактика в межах заданих дисциплін), відповідні навчальні курси, факультативи, гурткову, студійну та інші форми позакласних занять. Вагома роль має відводитись шкільним книгозбірням як новітнім комп'ютеризованим осередкам, де сконцентровано інформаційно-пошукову діяльність учнів закладів професійно-технічної освіти.

Інтегровані навчально-методичні медіакомплекси, призначені для закладів професійно-технічної освіти, спрямовуються на новітні форми навчання, відповідають новоствореній в Україні державній нормативній документації.

У моделі використання інтегрованого навчально-методичного медіа-комплексу в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти провідну роль відіграють засоби навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розроблення інформаційно-освітнього середовища закладу професійно-технічної освіти потребує індивідуального підходу, зважаючи на особливості закладу: кількість учнів закладів професійно-технічної освіти та їхній вік, «економічні можливості, рівень комп'ютерної компетентності педагогічного колективу тощо. Аналіз типових посадових приписів педагога допомагає виокремити важливі форми діяльності, передусім викладача: організація діяльності з планування навчальних дисциплін; забезпечення учням доступу до навчальних матеріалів; контроль та оцінювання знань і вмінь; організація освітнього простору груп

учнів; робота з документацією тощо» (Бистрянець, 2016: 19).

Ми спиралися на наукові розробки, де досліджувалося змішане навчання як нова форма організації ІКТ-освіти, Т. Шроль (2016) та педагогічну модель змішаного навчання для успішного викладання через інтерактивне мультимедійне середовище онлайн Е. Банадоса (2006), моделювання соціально-психологічних систем: теоретико-прикладний аспект (Бочелюк, 2008).

Чміль Д. (2015) узагальнив переваги та недоліки застосування інформаційно-комунікаційних технологій у закладах професійно-технічної освіти, а використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виробничому процесі закладів професійно-технічної освіти досліджувала Л. Майборода (2013) та ін.

Мета статті – обґрунтування моделі використання інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Ключова мета моделі використання інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти є абсолютно відмінним засобом модернізації професійної підготовки фахівців, що передбачає: інтеграцію професійної підготовки фахівців у єдиний інформаційно-освітній простір; забезпечення якісної підготовки учнів закладів професійно-технічної освіти до безпечного й ефективного взаємозв'язку із сучасною медіасистемою; підвищення якості професійної підготовки учнів закладів професійно-технічної освіти засобами інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів.

Ми певні, що до цілей інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу потрібно вводити поняття компетентності в контексті фахових цілей. Завдяки інтегрованим навчально-методичним медіакомплексам, за умови їхнього наукового обґрунтування, можливий контроль за управлінськими й дидактичними напрямками вирішення освітніх та виробничих проблем у закла-

дах професійно-технічної освіти. До того ж вони об'єднують проблеми, у яких деякі ознаки подібні, або ж проблеми, які можна вирішувати практично однаково. Такий напрям поволі перетворюється на інтегрований навчально-методичний медіакомплекс – відповідну складову дидактичної системи загалом.

Послугуючись інтегративним підходом до структурування дидактичної сукупності та утверджуючи зв'язки поміж складовими, було сформовано інтегрований навчально-методичний медіакомплекс, що може самостійно розв'язати деякі педагогічні задачі загалом, як складову дидактичної системи.

Передумови формування інтегрованих навчально-методичних медіа-комплексів в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти – збереження всіх параметрів мети навчально-виробничого процесу, управління методологічними основами сучасної дидактики, конкретизація цілі для поточного інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу.

На динамічність комплексу безпосередньо впливає ефективність взаємозв'язку трьох ключових структур педагогічного процесу: педагогічної, систематичної та психологічної.

Отож, кілька інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів утворюють особливі проблемні тематичні підсистеми конкретної дидактичної системи.

У такому контексті навчальну модель варто вважати комплексом із дидактичних засад та педагогічної технології.

Змістом інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу передбачено його логіко-змістову структуру, складові, рівні та форми, які неабияк залежать від суті складових комплексу та їхніх зв'язків. На базі цих змістових властивостей формується навчально-програмна документація для забезпечення діяльності конкретного інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу. Прогностичну сторону змісту інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів варто координувати з регіональною складовою, адже це неабияк залежить від соціально-економічних умов конкретного регіону.

Залежно від мети, інтегровані навчально-методичні медіакомплекси поділяють на певні види на базі різних ознак. Окрім того, можна формувати різні види інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів за структурними (визначення змісту, методів, засобів та форм навчання) й функціональними (поєднання гностичних, проєктувальних, конструктивних, організаційних та

комунікативних складових) аспектами педагогічної системи.

Оптимальне співвідношення слугує одною з важливих умов результативності навчально-виробничого процесу. Отож, вибудовувати інтегровані навчально-методичні медіакомплекси можна на базі низки ознак, одна з яких буде основною, бо буде встановлювати особливості комплексу та матиме цільове призначення.

Розробляючи концептуальні положення інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти, ми зважали зокрема на:

– *естетичну складову* (медіаосвіта широко послугується найкращими здобутками різних форм виховання, зокрема засобами образотворчого мистецтва, музики, художньої літератури, кіно);

– *творчість* (медіаосвіта передбачає спільні акценти на творче сприймання медіа й розвиток таланту, створення власної медіапродукції, створення в медіаосвітньому процесі закладів професійно-технічної освіти медіапродукту для подальшого його використання, що неабияк мотивує учасників такого процесу);

– *спрямування на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій* (медіаосвіта послугується сучасними досягненнями у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, застосовуючи їх з метою організації діяльності медіапедагогів, організації спільних інформаційних ресурсів, спрощення контактів за взаємозв'язку учасників медіаосвітнього руху; тут враховуються тенденції розвитку сучасних медіа);

– *особистісний підхід* (медіаосвіта передбачає злободенні медіазапиту інформаційних споживачів, з урахуванням їхніх вікових, індивідуальних та соціально-психологічних характеристик, медіасхильності та рівня сформованості медіакультури особистості та її найближчого соціального оточення);

– *прерогатива морально-етичних цінностей* (основним завданням медіаосвіти є захист суспільної моралі і людської гідності, протистояння різним формам насильства, утвердження загальнолюдських цінностей, а саме ціннісного ставлення до довколишніх, суспільства, праці та до самого себе);

– *постійне оновлення змісту* (зміст медіаосвіти постійно оновлюється відповідно до розвитку технологій, перетворень у системі медіа, стану суспільної медіакультури).

Інтегративним підходом послугуються, формуючи інтегрований навчально-методичний медіа-

акомплекс, тобто логічну систему відповідних складових. Він встановлює структуру цілі такого комплексу, передусім завдання розвитку та виховання, складові основи освіти, проєктування відповідних освітніх планів і програм, окрему мету координації діяльністю учнів, критерії їх групування, методи контролю та звітність, методи оцінення процесу навчання, тобто дидактичної основи інтегрованого навчально-методичного медіа-комплексу.

Процесуальний аспект розробки комплексу ґрунтується на освітній технології – системі, що передбачає подання передбачених результатів навчання, засоби діагностування сталого стану учнів, розмаїття засобів навчання і критерії вибору якнайкращих способів дій у конкретних умовах.

Отож, на окресленій основі формується поняття інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу як інтегративного поєднання дидактичної основи та педагогічної технології.

Вибудовуючи модель використання інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу, ми враховували, що більшість труднощів у навчально-виробничому процесі закладів професійно-технічної освіти пов'язана з тим, що на зміст такої освіти тривало і безпосередньо впливали традиції навчання та виробничої практики у цих закладах.

Завдяки мультимедійним засобам навчання відкриваються цікаві, унікальні технологічні можливості для педагогіки, для розвитку і виховання учнів закладів професійно-технічної освіти, нові переваги, на відміну від традиційного навчання. Сьогодні є чимало варіантів зазначених засобів: енциклопедична література, ігрові програми тощо.

Модель використання інтегрованого навчально-методичного медіа-комплексу в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти базується на таких положеннях: спрямування інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів на реалізацію нової освітньої парадигми; мотивація педагогів професійного навчання створювати та впроваджувати методичні розробки у практику; опора на об'єктивні дидактичні основи для інтеграції компонентів навчально-методичних медіакомплексів; опора на методологічні передумови для формування інтегрованих навчально-методичних медіа-комплексів; розвиток видавничої діяльності, створення та оновлення навчально-методичних видань; поєднання наукового й методичного аспектів забезпечення освітнього процесу; інтеграція комплексів знаннєвого, діяльнісного, управлінського чи орга-

нізаційного характеру, інтеграція медіа й введення інформаційно-комунікаційних технологій під час розробки науково-методичного забезпечення.

Пропоновані нами інтегровані навчально-методичні медіакомплекси цінні тим, що тут поєднані класична система навчання учнів закладів професійно-технічної освіти із новітніми комп'ютерними технологіями. Крім того, він відзначається комфортними умовами комп'ютерної підтримки усталених і новаторських технологій навчання.

Також важливими є логічна структуризація змісту навчання та активізації опорних знань, посиленій пізнавальний інтерес учнів, мотивація навчання з огляду на цілісність пізнання та розваги, емоційності, образності манери подачі навчального матеріалу, можливості вибору педагогом та вихованцями ритму й послідовності роботи, обсягу необхідного матеріалу.

Водночас матеріал інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів призначений забезпечити індивідуальні навчання та розвиток учнів закладів професійно-технічної освіти, адже доступно поданий як евристичні бесіди, створення і вирішення проблемних ситуацій.

Для забезпечення науково обґрунтованої концепції та моделі використання інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти ми спиралися на методологічні підходи. Такими підходами у нашому дослідженні обрано інтегративний, комплексний, середовищний та культурологічний.

Загалом інтегративний навчально-методичний медіакомплекс складається з багатофункціональних інтерактивних мультимедійних засобів навчання, від яких залежить належна багаторівнева робота з належною візуалізацією навчальної інформації упродовж усього періоду роботи з нею.

Медіакомплекс доповнений автоматизованими програмами, відео-інструкціями, редагуванням навчальних планів, розподілом навантаження педагогів, призначенням методичних днів, організацією розкладу, розклад-автоматом, уведенням аудиторій у розклад, замінами педагогів тощо.

Із застосуванням навчально-методичного медіакомплексу актуальні принцип зворотного зв'язку, гнучке обрання навчальної траєкторії, навчальний діалог.

Висновки. Модель використання інтегрованого навчально-методичного медіакомплексу в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти базується на таких положеннях: спря-

мування інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів на реалізацію нової освітньої парадигми; мотивація педагогів професійного навчання створювати та впроваджувати методичні розробки у практику; опора на об'єктивні дидактичні основи для інтеграції компонентів навчально-методичних медіакомплексів; опора на методологічні передумови для формування інтегрованих навчально-методичних медіа-комплексів; розвиток видавничої діяльності, створення та оновлення навчально-методичних видань; поєднання наукового й методичного аспектів забезпечення освітнього процесу; інтеграція комплексів знаннєвого, діяльнісного, управлінського чи організаційного характеру; інтеграція медіа й вве-

дення інформаційно-комунікаційних технологій під час розробки науково-методичного забезпечення. Залежно від мети, інтегровані навчально-методичні медіакомплекси поділяють на певні види на базі різних ознак. Пропоновані нами комплекси поєднують класичну систему навчання із новітніми комп'ютерними технологіями та відзначаються комфортними умовами комп'ютерної підтримки усталених і новаторських технологій навчання.

До подальших напрямів дослідження відносимо експериментальну перевірку ефективності використання інтегрованих навчально-методичних медіакомплексів в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бистрянцев М. Створення інформаційно-освітнього простору загальноосвітньої школи. *Рідна школа*. 2016. № 10. С. 19–24.
2. Бочелюк В. Й. Моделювання соціально-психологічних систем: теоретико-прикладний аспект / [В. Й. Бочелюк, С. А. Білоусов, Т. А. Гришина та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2008. 312 с.
3. Дмитро Чміль. Переваги та недоліки застосування ІКТ в освіті ПТНЗ. *Наука. Освіта. Молодь*. 2015. Част. 2. С. 199.
4. Майборода Л. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виробничому процесі ПТНЗ. 2013. № 3. С. 129–137.
5. Савченко Н. С. *Підготовка вчителя до формування естетичних орієнтацій молодших школярів на цінності народного мистецтва (в умовах позакласної діяльності)*: дис. ... канд. пед. наук. Кіровоград, 2000.
6. Шроль Т. С. Змішане навчання як нова форма організації ІКТ-освіти. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. *Записки Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту*. 2016. № 13(1). С. 166–170.
7. Banados E. A. Blended-learning pedagogical model for teaching and learning EFL successfully through an online interactive multimedia environment. *CALICO Journal*. 2006. No 23 (3). С. 533–550.

REFERENCES

1. Bystriantsev, M. (2016). Stvorennia informatsiino-osvitniogo prostoru zahalnoosvitnioi shkoly [Creation of the information and education space at secondary schools]. *Ridna shkola*, (10), 19–24. [in Ukrainian].
2. Bocheliuk, V.Y. et al. (2008). Modeliuvannia sotsialno-psykholohichnykh system: teoretyko-prykladnyi aspect [Modeling of social and psychological systems: theoretical and applied aspect]. *Zaporizhzhia: KPU*. [in Ukrainian].
3. Chmil Dmytro. (2015). Perevahy ta nedoliky zastosuvannia IKT v osviti PTNZ [Advantages and drawbacks of using ICT in vocational education]. *Nauka, osvita, molod*, 199. [in Ukrainian].
4. Maiboroda Liudmyla. Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u navchalno-vyrobnichomu protsesi PTNZ [Using information and communication technologies in the training process at vocational schools]. [in Ukrainian].
5. Savchenko, N.S. (2000). *Pidhotovka vchytelia do formuvannia estetychnykh oriantatsii molodshykh shkoliariv na tsinnosti narodnoho mystetstva (v umovakh pozaklasnoi diialnosti)* [Training teachers to develop esthetic focuses of younger students on the values of public art (in the conditions of extracurricular activities)]. (Dissertation for the Candidate of Pedagogical Sciences). Volodymyr Vynnychenko Kirovohrad State Pedagogical University. [in Ukrainian].
6. Shrol, T.S. (2016). Zmishane navchannia yak nova forma orhanizatsii IKT-osvity. Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity [Blended learning as a new form of organization of the ICT-education. Upgrading the content, forms and methods of training at education establishments]. *Notes of Rivne State Humanitarian University*, 13(1), 166–170. [in Ukrainian].
7. Banados, E. A. (2006). Blended-learning pedagogical model for teaching and learning EFL successfully through an online interactive multimedia environment. *CALICO Journal*, 23 (3), 533–550.